

Подвірна Тетяна
кандидат економічних наук
старший викладач кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Tetiana Podvirna
PhD (Economics)
Senior Lecturer of the Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

БАНКІВСЬКИЙ ДЕПОЗИТ ЯК ЗАСІБ ЗАОЩАДЖЕННЯ BANK DEPOSIT AS A MEANS OF SAVINGS

Банківські депозити залишаються одним із найбільш простих та доступних способів заощаджувати в Україні, особливо для тих, хто відкладає невеличкі суми. Порівняно з інвестиціями в цінні папери, депозит є менш ризикованим і більше підходить людям, які хочуть насамперед зберегти заощадження, а не примножити їх, ризикуючи при цьому втратити.

Покласти гроші на депозит - означає, що вкладник передає свої кошти на зберігання фінансовій установі, а фінансова установа обіцяє ці кошти повернути разом із процентами через певний період часу. Щоб оформити розміщення депозиту, вкладник укладає договір депозитного вкладу з банком чи кредитною спілкою, і фінансова установа відкриває депозитний рахунок.

На сьогодні в Україні свої заощадження можна довірити банку (банківський депозит) або кредитній спілці (депозит у кредитній спілці). Кредитні спілки є єдиними фінансовими установами (крім банків), які мають право залучати депозити від населення, але держава не гарантує повернення коштів вкладникам у разі банкрутства спілки. А, якщо у вас депозит у банку, то вам держава компенсує втрати в межах гарантованої суми.

На депозит можна покласти не лише гривні, а й гроші в іноземній валюті (здебільшого в доларах США та євро) чи банківські метали (золото чи срібло). Депозити також різняться за тим, коли можна отримати доступ до коштів. Зокрема, є строкові депозити та депозити на вимогу. Якщо кошти вкладають на депозит лише один раз без права його поповнювати, такий депозит називають депозитом без права поповнення. Проте деякі депозити можна поповнювати під час строку депозиту; їх називають депозитами з можливістю поповнення.

Українці все ще не довіряють банкам, тому найбільше грошей кладуть на рахунок на вимогу або відкривають короткострокові депозити. Так, наприкінці 2020 року 56% гривневих коштів вкладники тримали на рахунках на вимогу. За даними НБУ найвищу прибутковість дають строкові вклади на термін від 6 місяців з виплатою процентів в кінці строку без можливості розірвання угоди. Зниження процентних ставок послабило мотивацію вкладників до збереження грошей на строкових рахунках.

Процентна ставка за депозитом – процентна ставка, яку банк виплачує власнику депозиту. Її ще називають депозитною ставкою. Розмір процентної ставки за депозитом у конкретному банку залежить від багатьох факторів. Відповідно, чим довший термін, на який розміщується депозит, тим, як правило, більші проценти пропонуються. Процентна ставка також залежить від виду депозиту та місця його оформлення.

Зберігати гроші в гривні в 2020 році стало вигідніше, ніж в іноземній валюті, завдяки зміцненню курсу та вищій прибутковості. Процентні ставки за депозитами в доларах та євро низькі й не покривають навіть інфляцію.

Середні процентні ставки за банківськими депозитами населенню (депозити фізичних осіб) у національній та іноземній валюті протягом 2015 -2021року наведені на рис. 1.

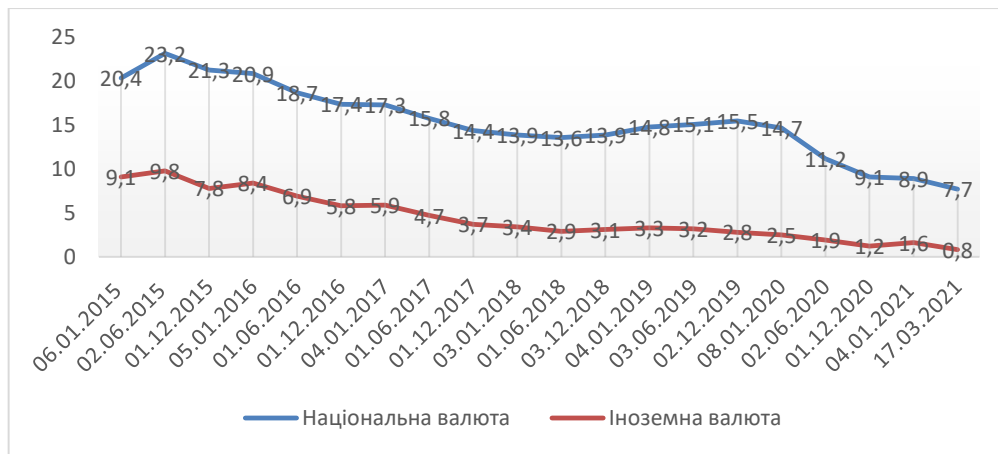

Рисунок 1. Середні процентні ставки за банківськими депозитами населенню (2015-2021 року), % річних [1].

З графіку можна побачити, що за останніх п'ять років середні процентні ставки за банківськими депозитами населенню значно знизилися. Так у 2015 році фізичні особи могли відкрити депозит за ставкою 20-23% - гривневі депозити, іноземні депозити- 9-8%, а 2020-й рік став першим роком в історії України, коли відсоткові ставки стали однознакові, тобто нижче 10%. У 2021-му експерти передбачають, що цей тренд збережеться.

Розмір процентної ставки встановлює фінансова установа, і вона не має права його змінювати без згоди клієнта. Проте розмір процентної ставки таки може змінитися, наприклад, якщо в договорі передбачено автоматичну пролонгацію і якщо клієнт не звернувся до банку чи кредитної спілки в дату закінчення строку депозиту, аби забрати свій вклад.

Пандемія змусила людей більше заощаджувати. Населення різко обмежило споживання. Люди з середніми та високими доходами почали більше відкладати «на чорний день». Навіть зменшення відсоткових ставок їх суттєво не відлякало. Після дуже короткого шокового відтоку під час весняного локдауну вклади населення до банків відновили зростання, так за підсумками 2020 року українці стали тримати на депозитах на 27% більше грошей, ніж торік.

На відміну від зберігання готівки вдома, можна не боятися, що депозит у банку вкрадуть. Повернення банківського депозиту гарантується Фондом гарантування вкладів фізичних осіб

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб є економічно самостійною установою, що не має на меті отримання прибутку. Основним завданням Фонду є забезпечення функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків. Усі банки України повинні бути учасниками Фонду гарантування і сплачувати йому регулярні внески.

У разі банкрутства банку Фонд гарантування виплачує відшкодування за депозитними вкладками та поточними рахунками фізичних осіб і фізичних осіб-підприємців. Фонд гарантування виплачує відшкодування лише за грошовими вкладками, тобто за гривневими та валютними депозитами/поточними рахунками. Станом на 1 січня 2021 року максимальна сума відшкодування – 200 000 грн щодо однієї особи в одному банку незалежно від кількості вкладів чи рахунків.

Банківські депозити не приносять великого прибутку, тому що відносяться до інвестицій з низьким ризиком в порівнянні з інвестиціями в цінні папери, чи інші активи. Основна мета банківського депозиту – заощадження та зберігання грошей.

Перелік використаних джерел:

1. Вартість строкових депозитів за даними статистичної звітності банків України. *Національний банк України*: [сайт]. URL:<https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial>.
2. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: Постанова Правління Національного банку України від 3.12.2003 р. № 516 [сайт]. URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>